

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ**

Ταχ. Δ/νση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 10 - Αθήνα
TELEFAX: 210 5203872
Πληροφορίες: Π.Παναγιωτακοπούλου
Τηλέφωνο: 2131516475
e-mail: ypertns@ypakp.gr

Αθήνα, 7 Σεπτεμβρίου 2020
Αριθ. Πρωτ.:1664

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/νση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
Αθήνα

ΘΕΜΑ: Σχετικά με θέματα των Ρομά Ασπροπύργου.
ΣΧΕΤ.: Η με αρ. πρωτ. 8173/13-7-2020 Ερώτηση.

Σε απάντηση του ανωτέρω σχετικού που κατατέθηκε στη Βουλή από τους Βουλευτές, κ.κ.Γ.Γκιόκα, Λ.Κανέλλη, Χ.Κατσώτη και Δ.Μανωλάκου, ως προς τα θέματα αρμοδιότητάς μας, σας πληροφορούμε τα εξής:

Η δημόσια πολιτική για την κοινωνική ένταξη των Ρομά αποτυπώνεται στο πλαίσιο που περιγράφει η Εθνική Στρατηγική 2011-2020, όπου η εξασφάλιση και εγγύηση του «κατοικείν» αποτελεί έναν από τους τρεις επί μέρους γενικούς στρατηγικούς στόχους για την άρση των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού, που βιώνουν οι Έλληνες Ρομά και ως εκ τούτου εξειδικεύεται σε βασικό επιχειρησιακό άξονα στην κατεύθυνση της κοινωνικής τους ένταξης. Στο πλαίσιο αυτό, θεσπίστηκε το άρθρο 159 του Ν. 4483/2017 στο οποίο προβλέπονται διαδικασίες στεγαστικής συνδρομής για τους Ρομά, που κατοικούν σε καταυλισμούς τύπου Ι και τύπου ΙΙ (βάσει τυπολογίας)¹, σε συνθήκες μη αποδεκτές για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, οι οποίες

¹ **ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑΣ 2017-8**

	Περιοχές	Κάτοικοι
Τύπου Ι «Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές» <i>Συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές με καλύβια, παραπήγματα και απουσία βασικών υποδομών.</i>	76	8.582
Τύπου ΙΙ «Μικτός καταυλισμός» <i>Ανάμιξη σπιτιών με πρόχειρες κατασκευές (παραπήγματα, σκηνές /τσαντίρια, λυόμενες κατασκευές (container) με μόνιμη, συνήθως, χρήση και μερική υποδομή (ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, οδοποιίας), συνήθως στις παρυφές κατοικημένης περιοχής.</i>	159	59.292
Τύπου ΙΙΙ «Γειτονιά» <i>«Γειτονιά» σε μόνιμη χρήση, συχνά σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού (κυρίως σπίτια, κανονική οικοδομή - διαμερίσματα ή μονοκατοικίες και κάποιες λυόμενες κατασκευές (container)).</i>	119	36.336
Σύνολο	354	104.210

επιτείνουν τον κοινωνικο-οικονομικό αποκλεισμό. Οι προβλέψεις του άρθρου **159² του ν.4483/2017** αφορούν στην αντιμετώπιση άμεσων και επειγουσών συνθηκών, οι οποίες συνιστούν απειλή για την δημόσια υγεία, την υγεία των κατοίκων και την περιβαλλοντική υγιεινή και περιλαμβάνουν παρεμβάσεις όπως **Προσωρινή Μετεγκατάσταση σε Οργανωμένους Χώρους, Βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης ή /και Υποδομές.**

Η φιλοσοφία του άρθρου 159 αποτελεί προσέγγιση κοινωνικής κατοικίας με έμφαση στην κάλυψη της ανάγκης και όχι στην ιδιοκτησία. Παράλληλα, η κάλυψη της κρίσιμης αυτής ανάγκης συνοδεύεται από μια σειρά εξειδικευμένων υπηρεσιών ενδυνάμωσης και κοινωνικής χειραφέτησης με ορίζοντα δεκαετίας ως λογικό χρονικό όριο για την επίτευξη της ομαλής ένταξης στον αστικό και κοινωνικό ιστό, υπό το πρίσμα μιας ολιστικής προσέγγισης (holistic approach) της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης.

Κομβικό στοιχείο για την επιτυχή υλοποίηση οποιουδήποτε τύπου στεγαστικών παρεμβάσεων αποτελεί η διαβούλευση με τους ωφελούμενους σε τοπικό επίπεδο υπό την αιγίδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Κατά λόγο αρμοδιότητας, οι Δήμοι σύμφωνα με το άρθρο 75 κεφ. 1 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), οφείλουν να μεριμνούν για την διευθέτηση και την ρύθμιση όλων των τοπικών υποθέσεων, σύμφωνα με τις αρχές της **επικουρικότητας** και της **εγγύτητας**, «με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας». Επιπλέον, εκ της κείμενης νομοθεσίας, (ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ με βάση το Ν. 3463/2006, άρθρο 75 και Ν. 3852/2010, άρθρο 94 παρ.3Β και Ν. 3905/2010, άρθρο 51 παρ.3α), προκύπτει **η υποχρέωση των Δήμων να συνδράμουν συστηματικά στην κοινωνική ένταξη των ευπαθών ομάδων, που κατοικούν στην περιοχή αρμοδιότητάς τους**, σε κάθε επίπεδο της ατομικής και κοινωνικής ζωής, μεριμνώντας για αξιοπρεπή στέγαση και συνθήκες διαβίωσης, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, υπηρεσίες προώθησης στην απασχόληση, κλπ.

² Οι παρεμβάσεις αυτού του τύπου αναφέρεται ρητά ότι αφορούν μόνο δημότες ή/και μόνιμους κατοίκους του Δήμου, σύμφωνα με το άρθρο 9 της ΚΥΑ ΡΟ 64/2018 «Καθορισμός των όρων, προϋποθέσεων, τεχνικών θεμάτων, αναγκών λεπτομερειών και διαδικασιών για την προσωρινή μετεγκατάσταση ειδικών κοινωνικών ομάδων-Βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης»:

«Ωφελούμενοι: Όροι και κριτήρια επιλογής

Ως ωφελούμενοι επιλέγονται μέλη ειδικών κοινωνικών ομάδων κατά την έννοια του αρ. 34 του ν. 3448/2006 που διαβιούν σε πρόχειρα ή παράτυπα καταλύματα σε συνθήκες που δεν εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση και δεν καλύπτονται από άλλα προγράμματα προσωρινής φιλοξενίας ή στεγαστικής αρωγής.

Ωφελούμενοι δύνανται να είναι μονομελή και πολυμελή νοικοκυριά. Τα πολυμελή νοικοκυριά αποτελούνται από άτομα που διαβιούν κάτω από την ίδια στέγη και εκπροσωπούνται για τους σκοπούς της μετεγκατάστασης από ένα ενήλικο μέλος τους κατ' εξουσιοδότηση των λοιπών ενήλικων μελών.

Ο εκπρόσωπος αποτελεί τον δικαιούχο και πρόσωπο αναφοράς του ωφελούμενου νοικοκυριού στις σχέσεις του με τον οικείο Δήμο.

Οι οικείοι Δήμοι, καθορίζουν τις επιλέξιμες περιοχές από τις οποίες θα προέρχεται ο πληθυσμός ο οποίος θα μετεγκατασταθεί και δύνανται να εξειδικεύουν τα κριτήρια επιλογής των ωφελουμένων ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής.

Σε κάθε περίπτωση ορίζεται ρητά ότι: **α) Η μετεγκατάσταση αφορά σε δημότες ή και μόνιμους κατοίκους των περιοχών, που θα καθοριστούν από τους Δήμους.**

Σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτεθέντα, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης³ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ως ο αρμόδιος κεντρικός φορέας για τη

³ Όσον αφορά τις απόψεις της Γενικής Γραμματείας για τις διοικητικές αποβολές, είναι οι εξής:

Γενικά, το δικαίωμα σε επαρκή στέγαση αποτελεί, βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο κατοχυρώνεται στο Ελληνικό Σύνταγμα με το Άρθρο 21 παρ. 4: «Η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που τη στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του Κράτους». Η δε Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01) αναγνωρίζει μια σειρά από ατομικά, αστικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα για τους Ευρωπαίους πολίτες και κατοίκους, ενσωματώνοντάς τα στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, μεταξύ αυτών και το δικαίωμα στεγαστικής βοήθειας, Άρθρο 34.3:

«Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.»

Η ενσωμάτωση της Χάρτας στη συνθήκη της Λισαβόνας προσδίδει νομική ισχύ στο δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας σε όλη την Ευρώπη. Η παράγραφος 34.3 πηγάζει από το άρθρο 13 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και τα άρθρα 30 (στο οποίο προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών να προωθήσουν την αποτελεσματική πρόσβαση σε μια σειρά από υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης) και 31 (στο οποίο προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών να προωθήσουν την πρόσβαση σε στέγη ικανοποιητικού επιπέδου, την πρόληψη και μείωση της έλλειψης στέγης, με στόχο τη σταδιακή εξάλειψη της, και την υποχρέωση να καταστήσουν τα ενοίκια προσιτά στους μη έχοντες επαρκείς πόρους) του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη. Αυτά τα άρθρα παρέχουν διευκρινήσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις των Κρατών, καθώς υπάρχει σημαντική νομολογία σε αυτόν τον τομέα για την ερμηνεία του άρθρου 34.4 της Χάρτας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης έχει κυρωθεί και ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με τον Ν. 4359/2016 και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1. του συντάγματος (άρθρο 1. Ν. 4359/2016).

Επιπλέον, ισχύει το άρθρο 8, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου «Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής: 1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.» (Roma 04.11.1950, έναρξη εφαρμογής 03.09.1953, όπως τροποποιήθηκε με τα πρωτόκολλα 11 και 14 – κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974 και τροποποιήθηκε με τον Ν. 2400/1996 και Ν. 3344/2005).

Περαιτέρω, όπως αναφέρεται και σε σχετικό έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, με αρ. πρωτ. 226272/17030/2017, γίνεται ρητή αναφορά στην υποχρέωση των Δήμων να μεριμνούν για την εν γένει κοινωνική ένταξη μετακινούμενων πληθυσμών σε κατάσταση ακραίας μειονεξίας, εντός των διοικητικών ορίων αρμοδιότητάς τους, υπό το πρίσμα της ΚΥΑ Γ.Π.23641/03 (ΦΕΚ Β-973/2003), τροποποιητικής της Υγειονομικής διάταξης Α5/696/83 «για την οργανωμένη εγκατάσταση πλανοδίων», άρθρο 4, παρ. 1 «Η οργάνωση και εποπτεία της λειτουργίας των εγκεκριμένων χώρων εγκαταστάσεως γίνεται από τον Δήμο ή Κοινότητα».

Τέλος, όσον αφορά στην προστασία, κοινωνικών ομάδων και την υπέρ αυτών λήψη θετικών μέτρων, ο Ν. 2790/2000, άρθρο 6, παρ. 2 και 3 ορίζει, ότι στις «ειδικές κοινωνικές ομάδες» συμπεριλαμβάνονται και οι Ρομά, αφού σύμφωνα με τον Ν. 3448/2006, άρθρο 34, παρ. 1. «στην έννοια των ειδικών κοινωνικών ομάδων της παρ. 11 του άρθρου 13 του Ν.3212/2003 (ΦΕΚ 308 Α'), για την εκτέλεση επειγόντων στεγαστικών προγραμμάτων αποκατάστασής τους, περιλαμβάνονται και οι Έλληνες Τσιγγάνοι».

συνολική πολιτική κοινωνικής ένταξης των Ρομά, απευθύνθηκε εγγράφως στο Δήμο Ασπροπύργου, με συνάντηση εργασίας την 7η Ιουλίου 2020, για να καταγραφούν οι ανάγκες και να υποβληθούν προτάσεις αντιμετώπισής τους, υπό την προϋπόθεση, ότι πρόκειται για δημότες και μόνιμους κατοίκους^{4,5} της περιοχής αρμοδιότητάς του.

Επομένως, όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, η βίαιη αποβολή ως μέτρο απομάκρυνσης των Ρομά από σημεία εγκατάστασής τους δεν μπορεί να προτείνεται ως λύση από την τοπική αυτοδιοίκηση –παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις βάσει της κείμενης νομοθεσίας-, ενώ κρίσιμο στοιχείο εκ των ουκ άνευ, αποτελεί η εξεύρεση και υπόδειξη από τους αρμόδιους Δήμους, εγκαταστάσεων, με τουλάχιστον βασικές προδιαγραφές αξιοπρεπούς διαβίωσης, ώστε να επιτυγχάνεται η μετεγκατάσταση με ομαλό και ειρηνικό τρόπο προς όφελος της κοινωνικής συνοχής και να μην πλήττονται τα δικαιώματα όλων εκείνων που χρήζουν προστασίας από την Πολιτεία (παιδιών, οικογενειών, ΑΜΕΑ κλπ) με προσήλωση στην αξία του ανθρώπου (αρχή του απαραβίαστου της ανθρωπίνης αξίας άρθρο 2. παρ. 1 του Συντάγματος).

Επιπλέον, όσον αφορά θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος και γενικά η διοίκηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις παραμέτρους σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας κατά το άρθρο 25 του Συντάγματος: (Αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων)

«1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.

3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.

4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.»

Λάβετε υπόψη, ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην απόφαση της 24^{ης} Απριλίου 2012, αριθ. 25446/06 στην υπόθεση *Yordanova* και λοιποί κατά Βουλγαρία, αποφάνθηκε ότι, μολονότι οι εμπλεκόμενοι Ρομά ζούσαν σε παράνομο καταυλισμό, η εκδίωξή τους συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (για την ιδιωτική ζωή και ιδιωτική ιδιοκτησία): η κατοικία τους, αν και κατασκευάστηκε παράνομα εκεί, έπρεπε να θεωρηθεί ιδιοκτησία τους και ήταν δυσανάλογη η εκδίωξή τους. «Στο πλαίσιο του άρθρου 8, σε περιπτώσεις όπως η παρούσα, η ιδιαιτερότητα των αιτούντων ως κοινωνικής ομάδας και οι ανάγκες τους πρέπει να είναι ένας από τους παράγοντες που είναι συναφείς για την εκτίμηση της αναλογικότητας, τον οποίο οι εθνικές αρχές έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη».

⁴ Όσον αφορά τη μόνιμη κατοικία, η σχετική **βεβαίωση** ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 279 του Ν. 3463/2006

«Η ιδιότητα μόνιμου κατοίκου, όπου αυτή απαιτείται, βεβαιώνεται από τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας. Η οικεία βεβαίωση χορηγείται εφόσον προκύπτει πραγματική εγκατάσταση στο δήμο ή στην κοινότητα, που αποδεικνύεται με την υποβολή από τον ενδιαφερόμενο απόδειξης λογαριασμού ΔΕΚΟ ή αντιγράφου εκκαθαριστικού της οικείας Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.). Εάν, αιτιολογημένως, η ιδιότητα του μόνιμου κατοίκου δεν μπορεί να αποδειχθεί από τα ανωτέρω δικαιολογητικά, αυτή αποδεικνύεται από τον ενδιαφερόμενο με κάθε άλλο πρόσφορο αποδεικτικό μέσο. Η υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερόμενου

Σε κάθε περίπτωση προτείνουμε την έναρξη διαβούλευσης όλων των εμπλεκομένων μερών με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και την εξεύρεση λύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανεξέλεγκτη συνεχής εισροή ατόμων από άλλους δήμους, που έρχονται να εγκατασταθούν παράτυπα, επιτείνει τα προβλήματα περιβαλλοντικής υγιεινής και παραβατικότητας εις βάρος της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης, ενώ δημιουργούνται μη ελέγξιμες συνθήκες όσον αφορά την παρούσα πανδημία εις βάρος του συνόλου της κοινότητας, Ρομά και μη Ρομά.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΔΟΜΝΑ –ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοναδικό αποδεικτικό μέσο. Σε κάθε περίπτωση ο δήμαρχος μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση της βεβαίωσης με παράθεση ειδικής αιτιολογίας» -(άρθρο 279 του Ν. 3463/2006).

Από την παραπάνω διάταξη προσδιορίζεται ο τρόπος απόδειξης της μόνιμης κατοικίας. Συγκεκριμένα, η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας χορηγείται από τους δήμους όταν ο ενδιαφερόμενος προσκομίσει είτε κάποιο λογαριασμό ΔΕΚΟ είτε αντίγραφο του εκκαθαριστικού που του χορηγεί η οικεία ΔΟΥ. Επειδή η απόδειξη μόνιμης κατοικίας δεν συνοδεύεται απαραίτητα από τη συνδρομή των προαναφερόμενων στοιχείων, στην ίδια διάταξη αναφέρεται ότι, αν η ιδιότητα του μόνιμου κατοίκου δεν προκύπτει από τα ανωτέρω έγγραφα, μπορεί να αποδειχθεί με κάθε άλλο πρόσφορο αποδεικτικό μέσο που μπορεί να προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος.

Η έννοια του πρόσφορου μέσου που αναφέρεται στη διάταξη για τον προσδιορισμό της μόνιμης κατοικίας δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια και εξετάζεται οτιδήποτε αποδεικνύει την κύρια και μόνιμη κατοικία του ενδιαφερόμενου (π.χ. διατήρηση κατοικίας, η εργασία, η επαγγελματική δραστηριότητα κ.λπ.).

⁵ *Σύμφωνα με την υπ. αριθμ. 1865/2002 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας «κάθε πρόσωπο έχει κατοικία τον τόπο της κυρίας και μόνιμης εγκατάστασής του. Κανένας δεν μπορεί να έχει συγχρόνως περισσότερες από μια κατοικίες.Κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, κατοικία είναι ο τόπος όπου το πρόσωπο έχει την κύρια και μόνιμη εγκατάστασή του, ο τόπος δηλαδή που έχει καταστεί, σύμφωνα με τη βούλησή του, το σταθερό κέντρο των βιοτικών του εν γένει σχέσεων. Ειδικότερα, ως κύρια εγκατάσταση θεωρείται ο τόπος της οικογενειακής εγκατάστασης (εστίας), ο οποίος έχει το στοιχείο της σταθερότητας».*